

Tepatinka Tau mano lūpų žodžiai ir mintys mano širdies, VIEŠPATIE! /Ps 19, 14/

2018 m. birželis Vilniaus ev. reformatų parapijos tarybos informacinis leidinys Nr. 6 (190)

Leidžiamas nuo 1998 m. lapkričio mėn. ISSN 2029-512X (internete ISSN 2424-4341)

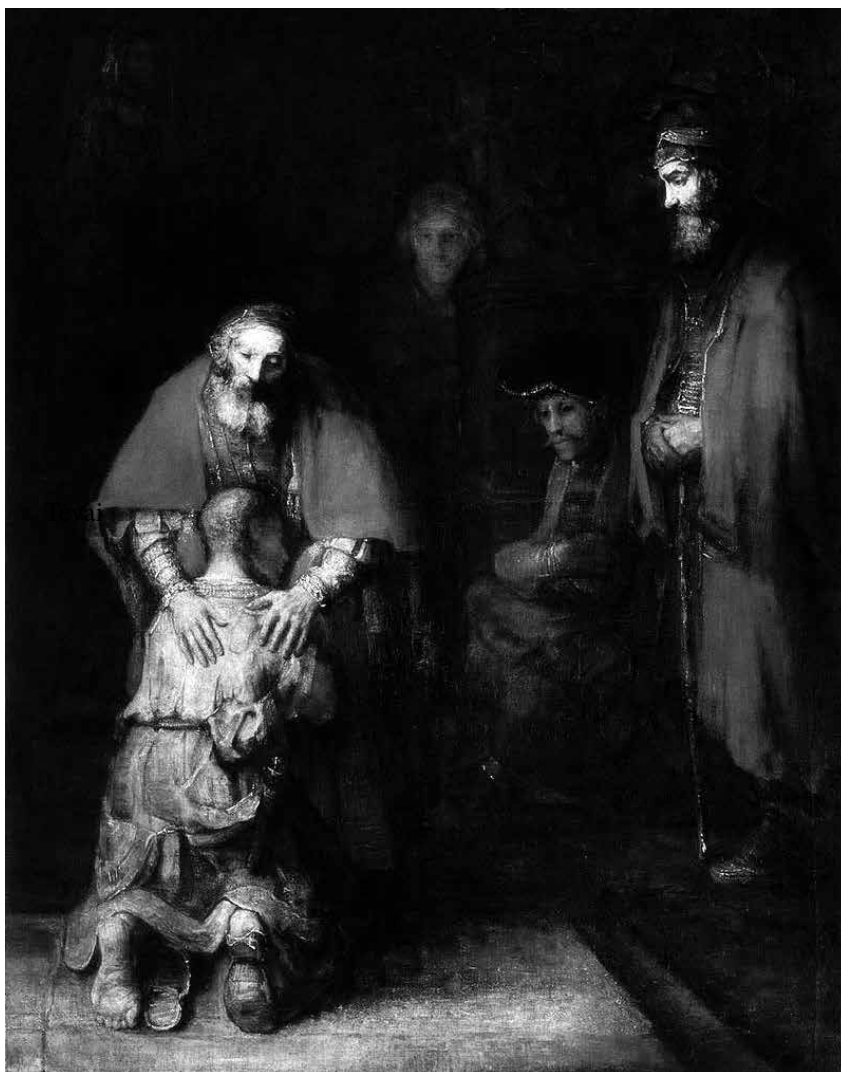
TĖVAI

*PIRMAJĄ BIRŽELIO SEKMA-
DIENĮ MINIME TĖVO DIENĄ.
KIEKVIENAS TURIME VIENOKĮ
AR KITOKĮ TĖVĄ. VIENI MYLI-
ME IR BRANGINAME SAVO TĖ-
VUS, KITI TURIME JIEMS PRIE-
KAIŠTŲ, O KAI KURIE ESAME
TAIP SUŽEISTI SAVO TĖVŲ, JOG
KIEKVIENAS PRIMINIMAS APIE
TĖVĄ SUKELIA SKAUSMĄ. TĖ-
VAS – PASLAPTINGAS ŽODIS.*

Nėra tėvo be vaikų. Tėvas – tai simbolis, kalbantis apie didesnę tikrovę, apie Dievą Tėvą. Visuomenė, kurioje paniekinamas Dievas Tėvas, paniekinama ir tėvystė. Žemiški tėvai gali padėti suprasti ir pažinti Dangiskąjį Tėvą arba trukdyti Jį pažinti.

Kiekvienas žmogus kažkaip įsivaizduoja, koks turėtų būti tėvas. Manau, visi sutarsime, jog tėvas turėtų mylėti savo vaikus ir rūpintis, kad jie teisingai suprastų juos supantį pasaulį, išmoktų pažinti ir vertinti vertingiausias dalykus, ir tai, kas vertingiausia, labiausiai saugotų. Tėvas turėtų būti sukaupęs išminties, nuovokos, patirties ir perduoti ją savo vaikams. Jis turėtų mylėti žmoną – vaikų motiną. O svarbiausia, turėtų pažinti ir mylėti Dievą, savo Kūrėją bei Tėvą, ir kasdieniu gyvenimu tą meilę iškiesti vaikams. Tai milžiniškas uždavinys, ir savo jėgomis nė vienas nepajėgia jo įvykdyti. Nuo pat Adomo laikų žmonės nėra geri tėvai. Net patys geriausi padaro lemtingų klaidų, kurios sužaloja jų vaikus.

Vienas senovės išminčius vaikus palygino su strėlėmis strėlinėje: kaip iš lanko iššautos strėlės pasiekia taikinį, esantį toli nuo šaunancojo, taip vaikai pasiekia ateitį, nepasiekiamą

Rembranto paveikslas Sūnaus palaidūno sugrįžimas buvo nutapytas 1669 m.

jų tėvams. Tačiau daugeliu atveju tėvai nukreipia savo vaikus netinkama linkme – lyg šaudytų nesitaikę. Nepripažintos savos klaidos tampa vaikų gyvenimo kryptimis. Slapti tėvų troškimai atsiveria vaikuose.

Net baisu pagalvoti, kokia atsakomybė prispaudžia tėvų pečius. Nieko stebinančio, kad didelė dalis vyrų bando nuo jos pabėgti. Iš kur tokios nepakeliamos naštos? Ar galime ką nors padaryti, kad jos palengvėtų ir nereikėtų nuo jų bėgti?

Gal pasirodys keista, tačiau bet kuriam tėvui gali padėti Dievo Sū-

nus Jėzus Kristus. Jėzaus žodžiai, pasakyti kiekvienam gyvenimo naštų prislėgtam žmogui, skirti ir tėvams.

Ateikite pas mane visi, kurie vargstate ir esate prislėgti, ir Aš jus atgaivinsiu. Imkite ant savęs mano jungą ir mokykitės iš manęs, nes Aš romus ir nuolankios širdies, ir jūs rasite savo sieloms atgaivą. Nes mano jungas švelnus ir mano našta lengva (Evangelijos pagal Matą 11 skyriaus 28–30 eilutės).

Evangelikų reformatų Sinode Biržuose – sveikinimai, posėdžiai, paskaita ir koncertas

Birželio 23–24 dienomis Biržuose rinkosi Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas. Sinodas – aukščiausia demokratinė Bažnyčios vadovybė. Sinodo susirinkimai vyksta kasmet, jų metu susirinkę parapijose išrinkti atstovai kartu su kuratoriais ir dvasininkais sprendžia svarbiausius visos Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios klausimus

Sinodą atidarė generalinis superintendantas kun. Tomas Šernas, kalbėjęs apie kiekvieno asmeninę krikščionišką atsakomybę Bažnyčios valdyme. Susirinkimą sveikino praėjusios kadencijos Seimo narys, Biržų rajono savivaldybės garbės pilietis Aleksandras Zeltinis, kuriam už bendradarbiavimą Seime paskelbiant 2017 metus Reformacijos metais įteiktas padėkos raštas. Šios kadencijos Seimo narys Viktoras Rinkevičius sveikindamas teigiamai vertino Reformacijos įtaką Lietuvai ir šimtmečio proga Sinodui įteikė dovaną: paveikslą – gražiai apipavidalintą ir įrėmintą Lietuvos himną. V. Rinkevičius kartu su Reformacijos istorijos ir kultūros draugija šiuo metu rūpinasi, kad Seimas spalio 31-ąją – Reformacijos dieną – įtrauktų į atmintinų dienų sąrašą. Sveikinimo žodį tarėsi Biržų rajono savivaldybės mero pavaduotoja Irutė Varzienė dėkojo aktyviems kraštiečiams, bendruo-

menės nariams – Biržų evangelikų reformatų parapijos klebonui kun. R. Mikalauskui, globotinių šeimyną įkūrusiai kun. Sigitai Veinzler, Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininkui, Sinodo kuratoriui Donatui Balčiauskui, aktyviems Biržų jaunimo atstovams – Merūnui Jukoniui ir Laurynui Jankevičiui.

Liuteronų bažnyčios vadovybės sveikinimus perdavė Biržų, Alkiškių ir Žiemelio liuteronų bažnyčių kunigas Juozas Mišeikis. Dievo Žodžio ir Jo laikymosi svarbą sveikinimo kalboje pabrėžė Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrijos vyresnysis pastorius Gabrielius Lukošius, Naujosios Akmenės evangelikų bažnyčios ganytojas Mindaugas Palionis. Bendradarbiaujant su Lietuvos evangelinių bažnyčių bendrija Vilniuje yra įkurtas Krikščioniškas vaikų darželis, bendradarbiaujama išlaikant Evangelinį Biblijos institutą, bendrai vykdoma

evangelinė sielovada Lietuvos kariuomenėje.

Visus nudžiugino habilituoto mokslų daktaro kun. Kęstučio Daugirdo atvykimas iš Vokietijos ir jo sveikinimas Sinodo dalyviams bei svečiams. K. Daugirdas šiuo metu dirba žymios ir mokslininkų itin vertinamos Emdeno (Vokietija) Jono Laskio bibliotekos vadovu. Biblioteka laikoma Reformacijos paveldą kaupiančiu ir tyrinėjančiu centru, saugo įžymių teologų bei kitų svarbių visuomenės veikėjų raštus, datuojamus net Refor-

Kurt. Nerijus Krikščikas

macijos ištakose - XVI amžiuje. K. Daugirdas informavo, kad Bibliotekos taryba pritarė sprendimui artimiausius tyrinėjimus nukreipti į Rytų Europą ir ypatingai į Lietuvą. Įvairių sveikinimų gauta ir raštu. Kaip įprasta Sinodą sveikino ir reformatai iševiviai JAV bei kt.

Sveikinimus nuo Jungtinės reformatų-presbiterijonų Bažnyčios Amerikoje perdavė Kaune pagal bendradarbiavimo susitarimą su Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčia tarnaujantis kun. Frankas van Dalenas. Jis taip pat pristatė kartu su Samueliu Lukošiumi parengtą Psalmyno projektą (lietuvių kalba, su natomis). Kun. Frankas van Dalenas informavo, kad S. Lukošius šiemet pradeda teologijos studijas Grand Rapids (JAV) reformatų seminarijoje, kur jau studijuoja ir Bažnyčios lektorius Vaidotas Ickys su žmona Vita.

Po sveikinimų Sinodas kibo į darbus. Naujai metų kadencijai išrinkta Sinodo vadovybė: Sinodo direktorė - vilnietė kurt. dr. Renata Bareikienė, sekretorius - kun. Raimondas Stankevičius, cenzorius - kun. Rimas Mikalauskas. Sinodas priėmė raštu pateiktas parapijų ataskaitas, generalinio superintendente kun. Tomo Šerno, Konsistorijos prezidento kurt. Nerijaus Krikščiko pranešimus, Krikščioniško vaikų darželio Vilniuje ataskaitą. Sinodo revizijos pranešimą pristatė kurt. Giedrius Vaitiekūnas. Šiais

metais Sinode svarstyti klausimai: dėl parapijų siunčiamų delegatų kvotų atnaujinimo, atgautų dalies patalpų Vilniuje nuomos. Priimtas atnaujintas Bažnyčios logotipas, turintis reprezentuoti Bažnyčią tiek Lietuvoje, tiek užsienyje. Sinodo dalyviai turėjo galimybę susipažinti su Kauno parapijos nariu, Evangelinio Biblijos instituto studentu Dainiumi Jaudegiu. Jis Sinodo posėdžių metu buvo patvirtintas Sinodo lektoriaus tarnystei. Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininkas kurt. Donatas Balčiauskas pristatė Vilniuje, Reformatų skvere norimo statyti paminklo Reformacijos Lietuvoje veikėjams projektą, kuriame daug dėmesio būtų skiriama lietuviškai raštijai ir kunigaikščiams Radviloms. Išrinkta nauja mandatų komisija (Kristina Šernaitė, Laurynas Jankevičius, Asta Skeberdytė, Rita Daugienė). Svarstyti ir kiti įvairūs klausimai. Savo metiniame pranešime gen. superintendentas kun. Tomas Šernas akcentavo diakoninės veiklos svarbą Bažnyčios ateičiai.

Po visą dieną trukusių posėdžių

Sinodo dalyviai ir svečiai turėjo galimybę geriau pažinti iš Biržų krašto kilusio Nepriklausomybės Akto signataro, Sinodo kuratoriaus Jokūbo Šerno gyvenimą ir jo itin reikšmingus darbus kuriant nepriklausomą Lietuvos valstybę. Renginio vedėjas Merūnas Jukonis paskaityti pranešimą pakvietė Kovo 11-osios Akto signatarę, lituanistę Ireną Andrukaitienę. Po paskaitos biržiečių ir svečių širdis džiugino puikus dainų bei giesmių autorės ir atlikėjos, Sidabrinio balso (2010 m.) laureatės Daivos Palionienės ir instrumentų virtuozo Sigito Krasausko koncertas.

Sekmadienį buvo švenčiamos iškilmingos Sinodo uždarymo pamaldos Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje. Pamokslą apie krikščionybės pagrindus sakė gen. superintendentas kun. Tomas Šernas.

Prapliupęs vasariškas lietus neleido greitai skirstytis ir po pamaldų visi dar ilgai bendravo bažnyčioje paruoštoje Agapėje.

Giesmių šventė – 2018

Birželio 9 d. Vilkyškiuose vyko Lietuvos evangeliškosios bažnytinės muzikos sandraugos kasmet rengiama evangelikų liuteronų ir reformatų bažnytinių chorų ir ansamblių *Giesmių šventė – 2018*.

Šiomet Geismių šventė buvo skirta filosofo, rašytojo, publicisto, kultūros veikėjo Vilhelmo Storostos Vydūno (1868 – 1953) 150-osioms bei kompozitoriaus, chorvedžio, vargonininko Valterio Kristupo Banaičio (1918 – 1999) 100-osioms gimimo metinėms paminėti.

Minėdami šias sukaktis, liuteronų ir reformatų bažnyčių chorai į savo pasirodymų programas įtraukė būtent šių kompozitorių – Vydūno bei V. K. Banaičio – harmonizuotas lietuvių liaudies giesmes.

Šventė vyko puikiai sutvarkytoje, galingus vargonus turinčioje Vilkyškių evangelikų liuteronų bažnyčioje, kurioje energingojo kunigo Mindaugo Kairio bei nenurimstančios muzikės Lauros Matuzaitės – Kairienės pastangomis kasmet vasaromis rengiami *Vargonų muzika Vilkyškiuose* festivaliai.

Lietuvoje *Evangeliskų giesmių švenčių* ištakos siekia 1933 metus, kai birželio 25 d., po Sinodo iškilmingų pamaldų, ev. reformatų jaunimo draugija *Radvila* Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje surengė koncertą – giesmių šventę, kurioje dalyvavo penki chorai: Biržų liuteronų, Biržų reformatų, Nem. Radviliškio, Kelmės ir Papilio reformatų chorai.

Apie tai 1933 m. rugpjūčio 6 d. rašė laikraštis *Sėjėjas* (Nr.16). Antrą kartą tokia šventė buvo surengta 1938 metais Tauragėje, šventinant naujai pastatytą bažnyčios bokštą – joje jau dalyvavo apie 20 bažnytinių chorų. Tradicija atgaivinta tik 1988 metais, prasidėjus Atgimimui – po penkiasdešimties metų šventė vėl vyko Tauragės evangelikų liuteronų bažnyčioje. Įsikūrus Lietuvos evangeliškosios bažnytinės muzikos sandraugai (LEBMS), nuo 1996 m. *Giesmių šventė* rengiama kasmet vis kitoje Lietuvos ev. liuteronų ar ev. reformatų parapijoje. Šiomet tai jau 28-oji *Giesmių šventė*. Vilkyškiuose

ji vyko pirmą kartą.

Tradiciškai *Šventė* prasidėjo chorų eiseną. *Šventės* dalyviai susirinko prie paminko – sulūžusio vežimo – kolonistams zalcburgiečiams, kurie po Lietuvoje ir Prūsijoje siautusias lietuvininkų sodybas. Skambant Vilkyškių bažnyčios varpams, choristų kolona pajudėjo bažnyčios link, vedama Lietuvos evangelikų liuteronų Bažnyčios vyskupo kun. Mindaugo Sabučio, Šilutės M. Liuterio bažnyčios kunigo Remigijaus Šemeklio bei šeimininko – Vilkyškių bažnyčios kunigo Mindaugo Kairio. Jis pirmasis pradėjo ir *Šventės* litur-

Vilkyškių evangelikų liuteronų bažnyčia

Paminklas zalcburgiečiams

► ginę dalį, kreipdamasis į dalyvius, svečius 150-osios psalmės žodžiais. Kunigas R. Šemeklis pasakė maldą, o homiliją pagal *Laišką hebrajams* sakė vyskupas M. Sabutis, kviesdamas dėkoti Viešpačiui už tikėjimą, kad esame Dievo vaikai. Ką geriausia galime padaryti Jam, tai dėkoti, dėkoti giesmėmis. Vyskupas dėkojo choristams, kad jie skiria daug savo laisvalaikio repeticijoms, vadovams – aukojantiems laiką ir energiją mokant giedotojus, taip pat visiems dalyviams, suradusiems laiko atvykti į šiuos Vilkyškių maldos namus. Neužmiršo vyskupas padėkoti ir Vilkyškių parapijos kunigui M. Kairiui.

Šventėje dalyvavęs Pagėgių savivaldybės meras Virginijus Komskis savo sveikinimo kalboje dėkojo vyskupui M. Sabučiu ir LEBMS pirmininkei Laurai Matuzaitėi-Kairienei ir padovanojo jiems po ką tik išleistą Vaclovo Bagdonavičiaus ir Aušros Martišiūtės-Linartienės 150-osioms Vydūno gimimo metinėms išleistą monografiją *Vydūnas*.

Pirmoji prieš choristus bendrai giesmei stoji Vilniaus chorų vadovė Janina Pamarnackienė, ir jos rankų mostams paklusę visi dalyviai dariniai, iškilmingai pagiedojo visuotinę giesmę *Šventas, Šventas, Šventas* (muz. Fr. Šuberto, žodž. J. Ph. Neumano, vertimas iš vokiečių Vilhelmo Storostos Vydūno). Jungtiniam chorui akompanavo vargonininkas Aleksandras Isakovas ir trimitininkas Dovas Lietuvninkas.

Toliau, kaip ir kitose *Giesmių šventėse*, pasirodė atskiri chorai. Vilkyškių evangelikų liuteronų bažnyčioje savo solines programas atliko septynių evangelikų – reformatų ir liuteronų – bažnyčių chorai.

Pirmieji, vadovaujami Lauros Matuzaitės-Kairienės, pasirodė jurbarkiečiai. **Jurbarko Kristijono Donelaičio evangelikų liuteronų bažnyčios choras** giedojo Justo Falcknerio (1672–1724) parašytą, Fridricho Kuršaičio (1806–1884) išverstą, Valterio Kristupo Banaičio (1918–1999) harmonizuotą liaudies melodija giedotą giesmę *Kelkitės, apsišarvuokit* ir dar vieną V. H. Banaičio harmonizuotą Adomo Fridricho Šimelpenigio (1699–1763) žo-

Vilniaus reformatų Giesmė ir Pagirių dainoriai jungtinis choras

džiais giesmę – *Krikščionis – drūtas karžygs*.

Klaipėdos evangelikų liuteronų bažnyčios choras (vad. Inga Pakalniškienė) giedojo pagal 121 psalmę Kornelijaus Beckerio (1561–1604) parašytą ir V. K. Banaičio harmonizuotą giesmę *Akis į kalnus pakeliu* bei *Stenkis, jeigu Dievas traukia* giesmę, kuriai žodžius parašė Johanas Josephas Winkleris, liaudies melodiją užrašė Mikelis Genys (1875–...), harmonizavo V. K. Banaitis.

Pagėgių ir Šilutės Martyno Liutero evangelikų liuteronų bažnyčių jungtinis choras (vad. Evelina Norkienė ir Valteris Matulis) pagiedojo taip pat V. K. Banaičio harmonizuotas liaudies melodijomis sukurtas giesmeles *Danguj saulelė mieliausia*, Christiano Scriverio žodžiais, užrašytą Pilypo Ruigio (1675–1749), ir *Krikščionie, kelkisi kovon!* Augusto Hermanno Francės (1853–1891) žodžiais.

Tauragės Martyno Mažvydo evangelikų liuteronų bažnyčios choras (vad. Tatjana Kalvanienė) atliko irgi pagal liaudies melodiją V. K. Banaičio harmonizuotą giesmę Christiano Friedericho Richterio (1676–1711) žodžiais – *Tau žeminasi mano siela*, ir rusų kompozitoriaus Dmitrijaus Bortnianskio (1751–1825) mielai giedamą mūsų bažnyčiose kūrinį – *Skelbit Viešpaties didybę*.

Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčios choras (vad. Asta Saldukienė) atliko V. K. Banaičio

(1918–1999) harmonizuotą lietuvių liaudies giesmę *Kaip niekingas, prapuolingas* ir Vilhelmo Storostos Vydūno (1868–1953) *Kūrėjų ir kūrėjaičių giesmę – maldą*.

Vilniaus evangelikų liuteronų bažnyčios ansamblio **Adoremus** (vad. Renata Kreimerė) sekstetas išsiskyrė iš kitų kolektyvų, atlikdamas ne bažnyčiose giedamas giesmes, o šiuolaikinių kompozitorių kūrinius: lietuvių – Vaclovo Augustino (*1959) Vlado Braziūno (*1952) žodžiais *Tėvyne mūsų* ir amerikiečių – Cheryl Lynn Helmó (*1957) spiričiueli *Down in the river to pray* (*Eikime prie Gyvojo vandens*). Atliekant pastarąjį kūrinį talkino trimitininkas Dovas Lietuvninkas ir pianistas kompozitorius Vitalijus Neugasimovas.

Paskutinis šventėje su atskira programa pasirodęs **Vilniaus evangelikų reformatų Giesmė ir Vilniaus raj. Pagirių dainoriai jungtinis choras** (vad. Janina Pamarnackienė) pasirinko mielai bažnyčiose giedamą V. K. Banaičio harmonizuotą liaudies giesmę *Jėzau, mielas prietėliau* ir išeivijos kompozitoriaus – Vlado Jakubėno mokinio – Arūno Kaminsko (*1957) pagal 84 psalmę parašytą giesmę *Kokia meilinga man Tava šventovė!*

Tarp chorų pasirodymų vargonininkė Renata Kreimerė ir trimitininkas Laurynas Lapė pagrojo Alano Hovhaneso (1911–2000) maldą *Prayer of Saint Gregory* (*Šv. Gregoro malda*).

Šventės finale **jungtinis choras** atliko visiškai naujai suskambėjusią šiuolaikinio kompozitoriaus Vitalijaus Neugasimovo aranžuotą Vilhelmo Storostos Vydūno užrašytą liaudies giesmę *Pranaše didis*, kuriai žodžius parašė vokiečių reformatų kunigas, giesmių kūrėjas Joachimas Neanderis (1650–1680). Šią giesmę giedant visai bažnyčiai, pats kompozitorius akompanavo fortepijonu, vargonais pritarė Aleksandras Isakovas, trimitais – Laurynas Lapė ir Dovas Lietuvninkas, dirigavo LEBMS pirmininkė, šventės siela – Laura Matuzaitė-Kairienė.

Šventė užbaigta tradicine visuotinė reformatų ir liuteronų labai mėgstama giesme – *Taigi imk mano ranką*, vargonavo Aleksandras Isakovas, trimitais pritarė Laurynas Lapė ir Dovas Lietuvninkas, dirigavo Vilniaus ev. liuteronų bažnyčios vargonininkė Asta Saldukienė.

Reginio pabaigoje nuoširdžius padėkos žodžius, įkvepiančius organizatorius ir suteikiančius jiems jėgų tolimesniems darbams, Jurbarko choristų vardu tarė Vilma Kunstienė ir Andžela Jagminaitė, padovanojusios Vilkyškių bažnyčios kunigo Mindaugo ir vargonininkės Lauros Matuzaitės Kairių šeimai didžiulį krepšį gėlių.

Po sveikinimų ir padėkų dalyviams: chorų vadovams, organizatoriams, vargonininkams, trimitininkams, šeimnininkams, priėmusiems choras, atsisveikinome su viltimi susitikti ir kitamet *Giesmių šventėje*, vieni kitiems palinkėjome laimingai grįžti namo airių senovines giesmės *Palaimos linkėjimas* žodžiais ...ir kol vėl pasimatysim, te Dievo palaimos ranka saugo globoja...

Prie Vydūno kapo

Vilniečiai *giesmiečiai ir Pagirių dainoriai*, pasinaudodami puikiu oru, vairotojo geranoriškumu, pasuko ne namų link, o aplankyti Bitėnų kapinėse palaidotų Mažosios Lietuvos patriarchų – Martyno Jankaus, Vilhelmo Storostos Vydūno, kompozitoriaus Valterio Kristupo Banaičio, žymių mažlietuvių Jono Vanagaičio, Valterio Didžio kapų, pastovėti prie medinių kenotafų – krikštų spaustuvininkui Enziui Jagomastui, Vydūno žmonai Klarai Fiulhazei-Storostai (*-1937) ir Jo kultūrinės ir kūrybinės veiklos bendražygei, sielos draugei Martai Augustei Raišūkytei (1874–1933) bei kenotafo, kuriame įamžintos Tilžės akto (1918.11.30) signatarų pavardės.

Į Bitėnų kapinaites lankytojai patenka pro metalinius Vydūno draugijos pastatytus vartus, virš kurių iškalti Vydūno žodžiai: *Spindulys esmi begalinės šviesos*. Kapinių gale esanti Vydūno kapavietė apšviesta žemaičių karpomomis eglutėmis, iš kurių suformuotas garsusis Vydūno ženklas, kuriuo jis norėjo pavaizduoti pasaulio sandarą. Prie Jo kapo vilniečiai pagiedojo giesmę *Mes Lietuvos vaikai...*, tapusią vydūniečių himnu. Didžiausios pagarbos ir padėkos Vydūnas nusipelnė ne tik dėl to, kad sukūrė šią *Lietuvių giesmę*, konkuravusią su Kudirkos *Tautiška giesme* dėl lietuvių tautos himno nominacijos, bet ir kad Jo pastangomis ant Rambyno kalno 1895 m. vasario 17 d., minint lietuviškos kultūros draugijos *Birutė* dešimtmetį, įvyko pirmoji lietuviškų dainų šventė.

Senovėje Rambynas buvo daug aukštesnis, jame stovėjo skalvių pilis Ramigė, kuri buvo kryžiuočių sugriauta, dalis jos gynėjų paimti į nelaisvę,

kiti – išžudyti. Šiandien Rambynu vadinama tik likusi kažkada didelio piliakalnio papėdė. Didelė kalno dalis, paplauta Nemuno, nugriuvo 1835 metais. Kitos griūtys įvyko 1878 m. ir 1926-ųjų vasarą. Dabartinio Rambyno kalno aukštis yra 45,4 m. virš jūros lygio, – galima paskaityti internete. Ant Rambyno kalno, apipinto legendomis, padavimais, herojinėmis skalvių istorijomis, iki šiol važiuoja žmonės švęsti Joninių, pasisemti dvasios stiprybės.

Vilniečiai, paraginti nepailstančios keliauninkės – giesmininkės Reginos, aplankė legendinį Rambyno kalną. Nuo jo ilgesingai žvelgėme į anapus Nemuno buv. Ragainės (dabar *Nemano*) kaminus (ten kažkur prie buv. liuteronų bažnyčios ilsisi M. Mažvydas) ir šiek tiek toliau – į boluojančią Tilžę (*Sovetską*), kur bemaž 50 metų gyveno, dirbo, kūrė Vydūnas. Rambyno alkakalnį puošia skulptoriaus Regimanto Midvikio sukurta skulptūrinė kompozicija, simbolizuojanti baltų dievus. Prie jo pagiedojome kompozitoriaus Juliaus Štarko pagal seną mažlietuvių tekstą sukurta giesmę *O Rambyne, tu didingas mūs senovės švyturys!*

Vilkyškių Giesmių šventės dalyvė –
D. Gudliauskienė

Regimanto Midvikio sukurta skulptūrinė kompozicija, simbolizuojanti baltų dievus ant Rambyno kalno

Giesmių šventė Kylyje

Šių metų gegužės 25–27 dienomis Vilniaus reformatų bažnyčios choris-tai dalyvavo Šiaurės Vokietijos evangeliškos bažnytinės muzikos šventėje Kylyje. Į šią muzikos ir tikėjimo šventę susirinko ne tik giedotojai, bet ir bažnytiniai orkestrai, jungtinių *pučiamųjų chorą* sudarė virš 1000 muzikantų. Šventės programa buvo sudaryta taip, kad bendrą giedojimą ir muzikavimą išgirstų kuo daugiau klausytojų. Ji priminė ir Dainų šventę, ir Gatvės muzikos dieną. Koncertai vyko Šv. Mikalojaus bažnyčioje, miesto aikštėse ir skveruose. Sekmadienį svečiai giedojo ir muzikavo įvairiose Holšteino krašto bažnyčiose. Lietuvai atstovavo Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčios choras *Giesmė*, kuriam talkino *Pagirių dainoriai* (chorų vadovė Janina Pamarnackienė). Lietuvos giedotojai dalyvavo didžiajame koncerte ir pamaldose Pliono miestelio Šv. Mikalojaus evangelikų liuteronų bažnyčioje.

Didysis Giesmių šventės koncertas vyko *Sparkassen* arenoje: vieną jos pusę užpildė atlikėjai, o kitą – klausytojai. Koncerte pasirodė tradicinius choralus giedoję bei pūtę suaugusiųjų kolektyvai, o taip pat ir jaunimo kolektyvai, atlikę *gospelo* stiliaus

giesmių bei džiaz stiliaus kompozicijų. Kelias giesmeles pagiedojo ir jauniausieji dalyviai – vaikų chorai. Žinoma, išpūdingiausiai skambėjo ir atrodė jungtinis pučiamųjų orkestras: darniai gaudė tradicinių giesmių akordai, auksu tviskėjo variniai instrumentai. O šventės pabaigoje orkestrų muzikantai dar kartą *sublizgėjo*, publikai plojant, saliotavo išskėlę instrumentus į viršų.

Pliono miestelio, kuriame lietuviai buvo apnakvindinti, apylinkės dėl gamtos grožio vadinamos Holš-

teino žemės *Šveicarija*. Gamta choris-tai turėjo progos pasigrožėti po pamaldų užkopę į pilies kalną, nuo kurio atsiveria nuostabūs ežerų ir miškų gamtovaizdžiai. Už pakvietimą dalyvauti šventėje ir už malonų priėmimą lietuviai dėkingi kantoriui Hansui Jurgenui Wulfui, o taip pat ir Lietuvos evangeliškos bažnytinės muzikos sandraugai, palaikančiai draugiškus ryšius su Šiaurės Vokietijos bažnytinės muzikos sandrauga.

Dr. Austė Nakienė

Vydūnas buvo ir Biržuose...

Dievas visuomet skandina tą, kuris plaukti galėdamas, neplaukia. /Vydūnas/

Garbusis filosofas, kultūros veikėjas Biržuose (1934 m. – V.r.ž. past.) viešėjo dvi dienas. Atvyko 1934 m. balandžio 23 dienos vakare, buvo iškilmingai sutiktas, kitą dieną aplankė žymiausias Biržų vietas, buvo įlipęs į katalikų bažnyčios bokštą, skaitė dvi paskaitas gimnazijoje gausiai susirinkusiems biržiečiams.

Nulydėtas į butą Vydūnas „pavakarieniavo“: suvalgė keletą riešutų ir išgėrė pusę stiklo vandens su uogų sunka. Pusryčiams – ragaišio riekutė su sviestu ir stiklas arbatos iš Vydūno žolelių. Vydūnas griežtas vegetaras buvo jau nuo 40 su viršum metų. Miega, pavyzdžiui, ant kietos patalynės ir plonutės pagalvėlės ir visuomet galva į šiaurę, o kojomis į pietus, – taip rašė to meto spauda.

Vydūno viešnagė Biržų gimnazijoje prieš 84 metus

TIKĖJIMO KANKINYS IŠ MAŽOSIOS LIETUVOS

Gegužės mėnesį kasmet paminime Romo Kalantos auką. Gerokai mažiau Lietuvoje prisimenamas iš Klaipėdos krašto kilęs Oskaras Briuzevicas, su komunistine priespauda nesitaikstęs evangelikų liuteronų kunigas, 1976 m. savo gyvybę paaukojęs Rytų Vokietijoje. Tuomet jam buvo 47-eri. Kitais metais kunigui Oskarui Briuzevicui sukaktų 90 metų.

Spausdiname sutrumpintą Kęstučio Puloko straipsnį, skirtą interneto svetainei www.8diena.lt*

ma vėl laimingai susitiko ir Burgštate, netoli Chemnico, pradėjo kurti naują gyvenimą. <...>. 1954 m. rudenį Oskaras Briuzevicas pradėjo teologijos studijas Vitenberge, tačiau netrukus jį ištiko sveikatos sutrikimai. Kurį laiką prisiglaudžia Kaynos klebonijoje, Ceico (Zeitz) apskrityje. Sustiprėjęs persikraustė į Leipcigą, nes ten būtų daugiau galimybių susirasti darbą. Pagaliau įsidarbino Leipcigo parapijos raštinėje bei pardavėju vienoje batų parduotuvėje. 1955 m. pradžioje susipažino su diakonise Christa Roland ir 1955 m. gruodžio 3 d. ją vedė. 1956 m. rugsėjo 1 d. susilaukė sūnaus Matijo. Žmona stengėsi Oskarą įtraukti į aktyvesnę bažnyčios veiklą, tačiau dėl kitų darbų jis šiai veiklai negalėjo skirti daug laiko. Tuo metu socializmą kuriančioje valstybėje į žmones, dalyvaujančius bažnytinėje veikloje, imta žiūrėti įtariai ir priešiška.

Tačiau Oskaro vaikystėje jo šeimoje religija buvo svarbi. Pažintis su diakonise, kuri tapo jo antrąja žmona, Oskarui suteikia naujų jėgų, jis aktyviau įsitraukia į veiklą, pradeda savo pasisakymuose kritikuoti tokį valdžios požiūrį, ir į jį atkreipia dėmesį valstybės saugumas.<...>

Komunistinę ideologiją Oskaras bandė įveikti Dievo Žodžiu. Tam jis ima skirti vis daugiau laiko: dalyvauja Biblijos skaitymo vakaruose, galiausiai tampa parapijos tarybos nariu, daugiausia rūpindamasis vaikų ir paauglių ugdymu. Jo dirbtuvės tampa vieta, kurią jis panaudoja Dievo Žodžiui skleisti.<...> 1964 m.

Oskaras Briuzevicas jaunystėje

rugpjūčio 5 d. Oskaras vėl netenka darbo ir apsisprendžia tapti kunigu. 1964–1969 m. studijuoja Erfurte ir baigęs mokslus paskiriamas bandomajam laikotarpiui Drosdorfo-Rippichos (Drosdorf-Rippicha) parapijoje. Jo pirmtakas bando jį atkalbėti nuo šio darbo, nes bažnyčia su klebonija yra prastos būklės, parapijos veikla labai suvaržyta. Oskarui Briuzevicui tai naujas iššūkis. Jis pasižymi gerais organizaciniais sugebėjimais, suranda reikalingų medžiagų, sutelkia žmones ir per palyginus trumpą laiką sutvarko bažnyčią. Tai kaimo vietovės žmonėms palieka didžiulį įspūdį ir žadina jų smalsumą. Praėjus pusantrų metų, Oskaras jau žino kiekvieną šių apylinkių namą ir pažįsta jų gyventojus. Vietovėje plačiai skelbiamas Dievo Žodis. Oskaras Briuzevicas itin išgarsėja, kai 1969 m. gruodį ant bažnyčios kryžiaus pritvirtina skaisčiai šviečiančias neono šviesas. Tai sukelia valdžios nepasitenkinimą, ji reikalauja pašalinti kryžių, dvasininkas kategoriškai atsisako. Tada valdžios organai kreipiasi į bažnyčios aukš-

Matthiaso Koeppelio paveikslas Oskaro Briuzevico susideginimas (1977)

Oskaras Alfredas Briuzevicas (Alfred Oskar Brüsewitz) gimė 1929 m. gegužės 30 d. Aušgirių kaime (Žukų vls., Pagėgių aps.; kartais gimimo vieta nurodomi Vilkyškiai). Buvo trečias vaikas iš penkių religingoje amatininko šeimoje. Tėvas Arthur Brüsewitz buvo evangelikas, o mama Agathe – katalikė. Tai turėjo didelę reikšmę Oskaro ir jo brolių bei seserų krikščioniškos pasaulėžiūros formavimuisi. Iki 1935 m. vyresnieji Oskaro broliai mokėsi Aušgirių mokykloje, kuri įkurta dar 1737 m. Tuomet šeima persikėlė į Viešvilę, kur Oskaras Briuzevicas pradėjo lankyti pradinę mokyklą bei Viešvilės evangelikų liuteronų bažnyčią. <...> 1944 m. rudenį sovietų kariuomenei įsiveržus į Rytprūsius, kaip ir dauguma Rytų Prūsijos gyventojų, Briuzevicų šeima traukėsi į Vakarų. Burgštate (Burgstädt, Saksonija) Oskaras Briuzevicas buvo paimtas į Reicho darbo tarnybą, dirbo prie Roslėbeno, vėliau prie Arterno. Netrukus buvo pašauktas tarnauti prieštankinėje (Panzerfaustschütze) tarnyboje. Bet nespėjęs pakariauti, pateko į sovietų nelaisvę. Kartu su broliu Bernhardu karui pasibaigus paleistas 1945 m.

Per karo chaosą išsibarsčiusi šei-

* Parengta pagal „Lietuvos evangelikų kelias“, 2011 Nr.5, p.6-7 ir 2014 Nr.4-5, p.17

tesniają valdžią, bet klebonas nenori nusileisti. Galiausiai sutinka. Tačiau 1970 m. gegužę saugumo agentas praneša, kad kryžius vėl šviečia. Pokalbis Magdeburgo konsistorijoje irgi nieko nepakeičia. Oskaras atsako: *Kol šviečia Sovietų žvaigždė, tol ir mano kryžius švies!* Galų gale kryžius liko šviesti ir po jo mirties dienos 1976 m.

Bandomajam laikotarpiui pasi- baigus, Oskaro Briuzevico praktikos vadovas kunigas Otto Pappė jį įvertina itin palankiai ir bažnyčios vyresnybės sprendimu 1970 m. lapkričio 29 d. Oskaras Briuzevicus išventinamas kunigu ir gruodžio 1 d. tampa visateisiu Ripichos klebonu.

1971 m. vasarą kunigas Oskaras Briuzevicus pakviečia savo ir katalikų bei metodistų parapijas drauge organizuoti Ceico apskrities ekumenines vaikų ir jaunimo dienas. Apskrities taryba jas siekia rengti pagal VDR renginių organizavimo tvarką, tačiau Oskaras Briuzevicus mano, kad tai turėtų būti bažnytinis renginys. Tarybai pareikalavus išbraukti kelis programos punktus, Oskaras Briuzevicus to padaryti nesutiko ir ekumeninę šventę surengė tokią, kokią buvo numatęs. Renginys turėjo didžiulį pasisekimą. Kadangi kunigas nevykdė tarybos valios, jam buvo iškelta byla dėl viešosios tvarkos pažeidimo ir paskirta drausminė nuobauda.

Netrukus kunigas Oskaras Briuzevicus parapijoje įrengė vaikų žaidimų aikštelę – valdžia tai traktavo kaip dar vieną provokaciją. 1973 m. apskrities valdžios patvirtintuose nuostatuose buvo sakoma, jog darbas su vaikais ir jaunimu, jų laisvalaikio leidimas sportuojant ir žaidžiant, yra valstybės, o ne bažnyčios kompetencija. Kunigas Oskaras Briuzevicus buvo įpareigotas likviduoti aikštelę iki 1974 m. savivaldos rinkimų. Atsakydamas į tai, kunigas šalia valdiško transparanto su užrašu *25 metai VDR pritvirtino plakata 2000 metų Jėzaus Kristaus Bažnyčiai*.

Tuo metu Rytų Vokietijoje vis labiau stiprinama kova su religija. Anot kunigo dukters Esteros, buvo vykdoma krikščionių diskriminacija profesine ir karjeros prasme. Kunigas Oskaras Briuzevicus pradeda su-

prasti, kad norint pakeisti bažnyčios padėtį valstybėje, reikia krikščionims sukilti, nes derybos su valdžia neįmanomos...

Daugelis žmonių žavėjosi jo drąsa, bet solidarizuotis bijojo ir vis rečiau lankė pamaldas. Sumažėjo ir vaikų skaičius bažnyčioje, nes jiems mokykloje buvo aiškiai duota suprasti, jog lankydami bažnyčią ir bendraudami su kunigu Briuzevicu turės sunkumų ateityje siekdami profesinės karjeros.

Oskaras Briuzevicus vylėsi, kad bažnytinė vadovybė pasipiktins prieš jį nukreiptomis valdžios priemonėmis. Jis nebuvo diplomatas ir nesu- prato, kad bažnyčios vadovai manė, jog VDR krikščionims jie duos daugiau naudos derėdamiesi su valdžia, o ne rengdami viešas akcijas...

1975 m. rugpjūtį, kai iš Magdeburgo į Ceicą atvyko dekanas Bäumeris, kunigas Briuzevicus iš Ripichos ten nuvažiavo arklio traukiamomis vežėčiomis. Prie vežėčių buvo pritvirtinta lenta su užrašu *Bažnyčia bėdoje ir Be lietaus ir be Dievo pasaulis pražus* – tai buvo atsakas į žinomą valdančiosios Vieningosios socialistų partijos lozungą *Be Dievo ir saulės šviesos nuimsime derlių* (kunigo drąsa dar labiau išryškės, jei pastaruosius sakinius perskaitysime originalo kalba – „*Ohne Regen, ohne Gott geht die ganze Welt bankrott ir Ohne Gott und Sonnenschein bringen wir die Ernte ein*). Kadangi liaudies milicija kunigą sustabdė tik miesto centre, susidarė kamščiai, visas miestas turėjo progos pasijuokti iš to, kaip susikompromitavo valdžia. Po pusantros valandos trukusio tardymo kunigas buvo paleistas, tačiau 1975 m. rugsėjį padegta klebonijos daržinė. Po šio gaisro kunigas jautėsi persekiojamas ir išgyveno, kad parapija jį nepakankamai palaiko. Jo nuogastavimus sustiprino pranešimas apie gruodžio mėnesį parapijoje numatytą bažnyčios vadovybės vizitaciją. Kunigas teigė, jog vizitacijos komisija jį šniukštinėja ir palygino ją su Saugumo ministerija. Klebono nerimą stiprino mintis, jog jis gali būti perkeltas į kitą parapiją. O persekiojimais tęsėsi. Milicija sukliudė surengti numatytą Biblijos savaitę.

Aštuntojo dešimtmečio viduryje stiprėjant įtampai tarp komunistinės valstybės ir bažnyčios, kunigui Oskarui Briuzevicui daromu spaudimu ir valstybės valdžia, ir bažnytinė vadovybė siekė priversti jį emigruoti iš VDR arba persikelti į kitą parapiją. 1976 m. liepos 23 d. dekanui, kuris specialiai atvyko į Ripichą, tarsi pavyko įkalbėti Briuzevicus keltis į kitą parapiją. Bet dekanas nežinojo, kad prieš kelias dienas kunigas parapijiečiams buvo pareiškęs, jog nesirengia išvykti iš Ripichos, čia norėtų mirti ir būti palaidotas. Netrukus kapinių pakraštyje jis ėmė kasti duobę, o kai vienas parapijietis kunigo paklausė, ką čia laidos, išgirdo atsakymą: *Ar timiausiomis dienomis iš Ceico čia atveš laidoti vieną žmogų*.

1976 m. rugpjūčio 18 d. kunigas Oskaras Briuzevicus atsikėlė labai anksti ir klebonijos sode nuskynęs kelias rožes, kaip ne kartą anksčiau, pamerkė jas klebonijoje. Sukilus namiškiams, paprašė žmonos paruošti gardžius pusryčius. Šeimai papusryčiačius, kunigas paprašė dukters Esteros paskambinti fortepijonu jo mėgstamiausią giesmę. Vis dėlto rytas neatrodė itin išskirtinis. Devintą valandą kunigas nuėjo į bažnyčią ir pasiėmęs iš anksto paruoštus du didžiulius plakatus mediniais rėmais įkėlė juos į savo automobilį. Prieš išvykdamas į miestą, klebonijos valytojai kunigas padavė du laiškus ir paprašė po pusės valandos perduoti juos vienai iš dukterų. Tai valytoją kiek nustebino, nes ji žinojo, kad namiškiai tuo metu buvo klebonijoje.

Apie pusę vienuoliktos valytoja perdavė laiškus Esterai. Vos pradėjusi skaityti, ji nuskubėjo į namus ir mamai padavė abu laiškus – atsisveikinimo laiškus šeimai ir parapijai.

Tuo metu kunigas Oskaras Briuzevicus atvyko į Ceico miestelį ir sustojo šalia Mykolo evangelikų bažnyčios. Čia pat prasidėjo pėsčiųjų zona, kurioje tą dieną buvo pilna žmonių. Oskaras Briuzevicus, vilkėdamas kunigo apranga, išskleidė plakatus su šūkiiais, kaltinančiais komunizmą, ir užkėlė juos ant savo automobilio, kad tekstas matytųsi iš tolo. Pastebėję vykstant kažką neįprasto, žmonės rinkosi arčiau. Tai pamatęs aukštas

Kunigo Oskaro Briuzevico kapas
Ripichos parapijos kapinėse

liaudies milicijos pareigūnas suprato, ką kunigas ketina daryti, tačiau nepėjus jam pribėgti, Oskaras Briuzevicas apsiliejo benzinu ir brūkštelėjo degtuką. Akimirksniu suliepsnojo kunigo drabužiai, benzinu užlietas grindinys ir automobilio galas. Virtęs gyvu fakelu, kunigas leidosi bėgti liaudies armijos superintendantūros link. Kariškiai bandė gesinti degančius rūbus antklode, tačiau užsidegė

ir jį. Liepsnas užgesinti pavyko tik atvykus ugniagesiams. Suvyniotą į antklodes, bet nepraradusį sąmonės kunigą ugniagesiai pasodino į kėdę, po to kunigas pats dar pajėgė nueiti iki greitosios pagalbos automobilio. Valdžios nurodymu jis išgabentas į Halle-Döhlau rajoninę ligoninę, kurioje nuo patirtų nudegimų rugpjūčio 22 d. mirė.<...>.

Atsisveikinimo laiške kunigas Oskaras Briuzevicas rašė: *Mus apgaudinėja tariama visuomenės ramybe ir ateities pažadais. Ši apgaulė prasiskverbė ir į krikščionybę, o įirtinga šviesos ir tamsos kova tebevyksta. Tiesa ir melas tvyro greta.*

Nepaisant valdžios pastangų, žinia apie kunigo protestą pateko į Vakarų Vokietijos žiniasklaidą. Šis kunigo poelgis vertintas ne kaip savizudybė, o kaip signalas apie krikščionių padėtį VDR. Tuomet VDR spaudoje pranešta, jog tai buvęs psichiškai nesveiko asmens poelgis. Tai galiausiai paskatino Rytų Vokietijos bažnyčią solidarizuotis su kunigu, nes su tokia įvykio interpretacija ji nebegalėjo sutikti.

1976 m. rugpjūčio 26 d. Oskaras

Briuzevicas palaidotas Ripichoje. Laidotuvės vyko atidžiai prižiūrint valstybės institucijoms, net kelius į Ripichą akylai stebint saugumiečiams. <...>. Iš visos VDR į laidotuves atvyko beveik 400 žmonių, jose dalyvavo liuteronų ir katalikų kunigai.

Oskaro Briuzevico poelgis sukėlė didžiulį atgarsį ir atkreipė Vakarų Vokietijos dėmesį į realią krikščionių padėtį Vokietijos Demokratinėje Respublikoje. 1977 m. VFR buvo įkurtas Briuzevico centras – *Brüsewitz-Zentrum*, kurio tikslas skleisti informaciją apie žodžio, susirinkimų, religinių įsitikinimų laisvės pažeidimus VDR. <...>.

2009 m. gegužės 31 d. Drosdorfe netoli Ceico įvyko iškilmingas Oskaro Briuzevico 80-ųjų gimimo metinių minėjimas, kuriame dalyvavo aukščiausio rango Vokietijos politikai. Iš anksto išplatintame kvietime buvo pažymėta, jog šis minėjimas bus vienas svarbiausių ir įdomiausių renginių Vokietijos 1989-ųjų taikios revoliucijos jubiliejaus metais.

Kęstutis Pulokas
Iš <http://8diena.lt>

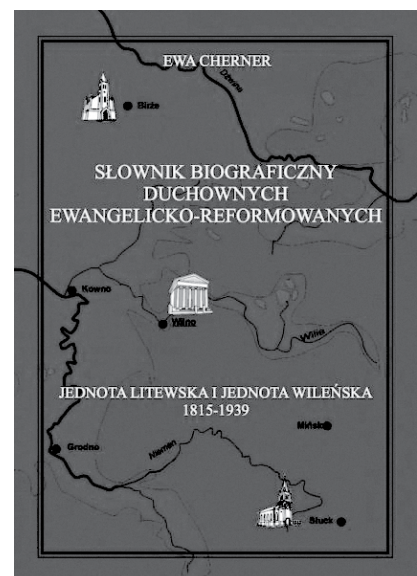
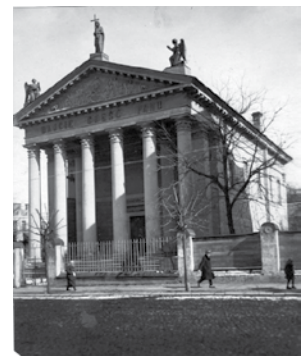
Kiek pastorių – tiek istorijų

Ev. reformatų dvasininkai Lietuvos ir Vilniaus Vienatose

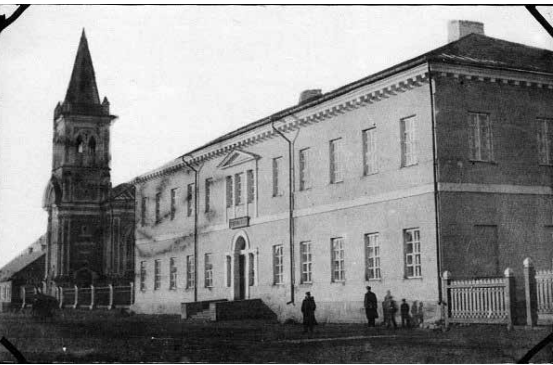
Ši knyga yra tikra intelektualinė šventė, – rašė vienas iš knygos recenzentų savo draugams evangelikams, kai Varšuvos leidykla *Semper* išleido storą, daugiau nei keturių šimtų puslapių leidinį *Evangelikų reformatų dvasininkų biografinis žodynas. Lietuvos Vienata ir Vilniaus Vienata 1815-1939*. (Słownik biograficzny duchownych ewangelicko-reformowanych. Jednota Litewska i Jednota Wileńska 1815-1939). Tai apie filosofės, gyvenančios Parvyžiuje, toli nuo Lietuvos, Evos Černer parašytą darbą, apžvelgiantį Vilniaus Sinodo ir Lietuvos Vienatos dvasininkų biografijas. *Evangelikų reformatų bažnyčia nuo Reformacijos ištakų vaidino didžiulį vaidmenį Lietuvos religijos ir kultūros vystyme. Tai kiekvienas istorikas žino. Tačiau devyniolikto ir dvidešimto amžiaus atskirų dvasininkų gyvenimo istorijos yra tikras atradimas, o Evos*

Černer žodynėlis yra pilnas tokių netikėtumų, – rašoma lenkų spaudoje pristatant leidinį. Rašytoja apžvelgia Lietuvos reformatų bažnyčios istoriją ne tik pirmosios nepriklausomos Lietuvos laikais, bet ir tarybiniais metais, trumpai papasakodama kunigo Adomo Šerno biografiją, darydama išvadą, kad jo priešmirtinis atsisakymas kunigybės buvo KGB provokacija – pasinaudojant kunigo liga ir jo psichologiniu silpnumu diskredituoti Bažnyčią. Dėl tokio mąsto darbo parašymo, autorei Evai Černer teko nemažai pasidaruoti lenkų, lietuvių archyvuose, pateikti užklausas baltarusių, latvių ir estų kalbomis.

Iš <http://przegladbaltycki.pl/7470,co-pastor-to-historia-duchowni-ewangelicko-reformowani-w-jednotach-litewskiej-i-wilenskiej.html>

Slucko reformatų bažnyčios ir gimnazijos biblioteka

Slucko reformatų bažnyčia ir gimnazija XX a. pr.

Sluckas (dab. Baltarusija), įsikūręs prie Slučės upės, nuo XIV a. įėjo į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sudėtį. Iki 1600 m. jį valdė kunigaikščiai Olekaičiai, 1600 m. Jonušas Radvila (1579-1620) vedė Sofiją Olekaitę – paskutinę Slucko kunigaikščių įpėdinę – ir Sluckas bei Kopylius po jos mirties 1612 m. perėjo Radvilų giminei. Nuo XVII a. iki XIX a. Sluckas buvo vienas pagrindinių reformatų ir vienas žymiausių to meto LDK kultūrinio gyvenimo centrų. Pirmąją reformatų bažnyčią 1615 m. įkūrė Jonušas Radvila. Bažnyčia buvo vienos iš Lietuvos bažnytinės provincijos buveinė. XVII a. joje tarnavo trys ministrai (kunigai). Bažnyčia kentėjo nuo gaisrų, buvo atstatinėjama. 1851 metais, pagal architekto K. Chšanovičiaus (Chrzanowicz) projektą, vietoj medinės buvo pastatyta mūrinė bažnyčia.

Kristupas Radvila (Jonušo brolis) apie 1626 m. Slucke įkūrė gimnaziją (istoriniuose šaltiniuose 1617 m. minima parapijinė mokykla Slucke). Gimnazija buvo pirma pakopa rengiant evangelikų reformatų kunigus. 1625 metais Reformatų Bažnyčios sinodas kartu su mokyklomis nutarė steigti alumnatus ir bibliotekas. Slucko gimnazija garsėjo savo aukštu mokymo lygiu. XVIII a. čia buvo mokoma lenkų, vokiečių, lotynų kalbų, etikos, retorikos, istorijos, teisės ir matematikos. Mokslas su Sinodo siuntimu buvo nemokamas. 1809 metais rusų valdžia gimnazijos statusą pakeitė į pavieto mokyklos,

bet 1827 m. vėl atkūrė gimnaziją. 1881-aisiais ji gautinai perėjo valstybės žinion ir buvo pavadinta vyrų gimnazija. Išliko iki 1920 metų.

Gimnazijos auklėtiniais buvo ne tik dauguma reformatų kunigų, bet ir kiti žymūs bei nusipelnę Lietuvai žmonės: 1863 metų sukilimo dalyvis, poetas, vertėjas Edvardas Jokūbas Daukša (1836–1890), poetas Stanislovas Dagilis (1843–1915), inžinierius, architektas Edmundas Emilijonas Frykas (1840–1920), gydytojas ir okulistas Jonas Cumftas (1864–1929), pedagogas, visuomenės ir valstybės veikėjas prof. Jonas Yčas (1880–1931), iki šeštos klasės mokėsi signataras Jokūbas Šernas (1888-1926) ir kiti.

Prie gimnazijos kunigaikštis Boguslavas Radvila įkūrė biblioteką. 1617 metų Sinodo sprendimu kiekviena LDK reformatų biblioteka privalėjo turėti Brastos Bibliją, Naująjį Testamentą, Gžegožo iš Žarnovco (Grzegorz z Żarnowca) ir Kšyštofo Krainskio postiles, Pavelo Gilovskio katekizmą. Knygos buvo kaupiamos

Priklausomybę Slucko bibliotekai žymintis įrašas knygoje

jas perkant, gaunant dovanų ar perduodant jas bibliotekos žinion pagal kunigų ar didikų testamentus.

XIX amžiuje bibliotekai knygas dovanojo Samuelis Aniševiskis, Kristina Ottenhauzaitė (*Ottenhauzówna*), Jurgis Okolovas, Stanislovas Borodzičius (*Borodziez*), grafas Vilhelmas Grabovskis, Janas Krasinskis, Vanovskiai. Slucko gimnazijos bibliotekos knygoose yra rankraštinių įrašų, liudijantis apie priklausymą bibliotekai. Slucko bibliotekoje dominavo lotynų, vokiečių, lenkų kalbomis Vakarų Europoje leista religinė reformatų konfesijos literatūra. Greta reformatų leidinių buvo kaupiami ir katalikų teoretikų darbai, teologinių tezių rinkiniai, taip pat ir pasaulietinio turinio literatūra.

Reformatų bendruomenės Slucke bei jos filijų Kopyliuje ir Kopyseje veiklą nutraukė Baltarusijos tarybų valdžia, bažnyčia buvo baigta griauti po II-jo pasaulinio karo, gimnazijos pastatas išliko. Dalis bibliotekos pateko į Vilniaus Sinodo biblioteką, o iš jos, jau užėjus sovietams, į Vrublevskių ar M. Mažvydo bibliotekas. Apie tai liudija išlikę įrašai knygoose.

www.radzima.org/be/pub/7241_p/,
www.pl.wikipedia.org/wiki/Zbory_kalwi%C5%84skie_w_S%C5%82ucku
www.lt.wikipedia.org/wiki/Sluckas

Napoleono Ordos (1807–1883) akvarelė Slucko bažnyčia ir gimnazija

KNYGA apie liuteronų tikėjimo pagrindus: *LIUTERONYBĖ. KAS TAI?*

Praėjus Reformacijos 500 metų jubiliejui, išspausdinta teologės Vilmos Sabutienės iš anglų kalbos į lietuvių išversta knyga *Liuteronybė. Kas tai?* Angliškas knygos pavadinimas yra *Lutheranism 101*. „101“ – reiškia įvadą, bazinį kursą. Išleido Liuteronų paveldo fondas, Tauragė, 2018, kovas. *Tai leidinys ir liuteronams, norintiems pasikartoti tai, kuo tiki, ir žmonėms iš šalies, smalsaujantiems, kas gi ta liuteronybė,* – sakė www.bernardinai.lt skaitytojams Vilma Sabutienė.

Čia ir reformatams yra apie ką skaityti: apart, kad geriau pažinoti *kaip ir kuo tiki* nuo seno vadintini *broliais* liuteronai, yra skyriniai, iš protestantiškos pusės plačiai nušviečiantys Reformacijos kilimą ir eigą, Tikėjimo išpažinimus, Liutero antspaudo kilmę ir simbolius. Gale duotas *Terminų žodynelis*, kur paaiškintos ir mūsų – reformatų

bažnyčioje naudojamos svarbiausios sąvokos, bei bažnytinių švenčių sąrašas.

Įvade knygos autoriai atkreipia dėmesį, kad liuteronai skirtingose šalyse kiek kitaip kalba apie papro-

kasdienybė.lt nuotrauka

Knygos vertėja Vilma Sabutienė

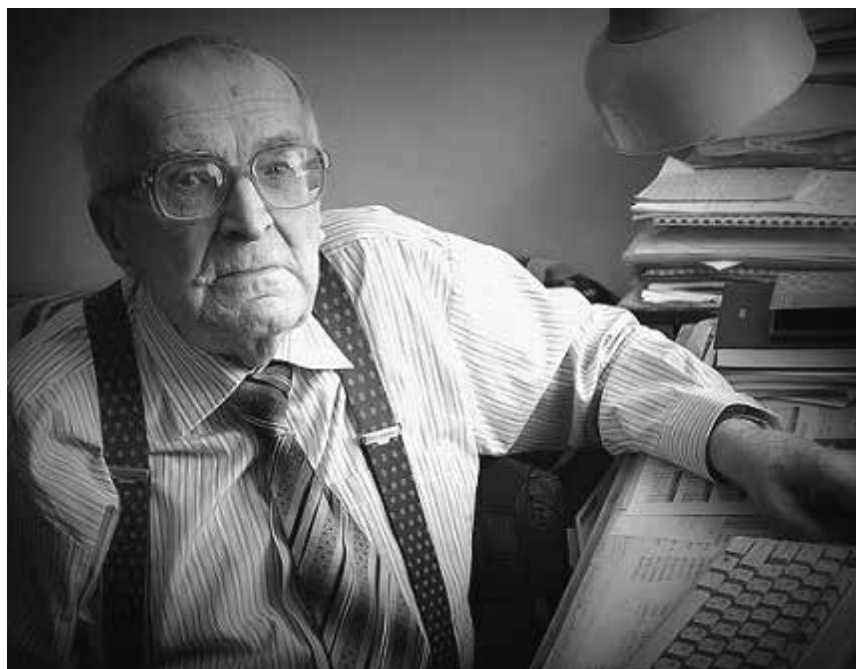
čius, istoriją ar misiją. Vilmos Sabutienės nuomone, Lietuvos liuteronų tikėjimo išpažinimas yra artimas amerikiečių ortodoksinei konfesinei liuteronybei, būtent dėl to ir pasirinkta versti šią knygą. Lietuvišką pavadinimą rasti padėjo žurnalistas Rimvydas Valatka.

„V.r.ž.“ inf.

Pritarta siūlymui dėl Garbės piliečio vardo suteikimo Borisui Januševičiui

Birželio 5 d. Biržų rajono savivaldybės tarybos posėdyje pritarta siūlymui suteikti Biržų rajono savivaldybės garbės piliečio vardą **BORISUI JANUŠEVIČIUI** – Biržų krašto istorijos tyrinėtoji, kultūros skleidėji, publikacijų apie Biržų krašto istoriją autoriui.

Bendradarbiaudamas su Biržų krašto *Sėlos* muziejumi, Borisas Januševičius nuolat rengia ir spaudoje publikuoja straipsnius apie mūsų krašto istoriją ir žmones, tarpukario Biržus. Boriso Januševičiaus tekstai – muziejaus *Sėla* išleistuose leidiniuose *Biržų istorijos apybraižos*, *Praeities miestas. Biržai – Petro Ločerio fotografijose*. 2014 m. Borisui Januševičiui skirta *Metų kraštiečio* nominacija.

Dėl Kauno reformatų bažnyčios

Kauno evangelikams reformatams numatoma gražinti bažnyčią Kaune, tačiau ji turės įsipareigoti dar penkmetį didžiojoje dalyje atgautų patalpų leisti veikti Mykolo Romerio universiteto valgyklai ir sporto salei, – po posėdžio Vyriausybėje pranešė žiniasklaida.

Patalpų grąžinimui natūra birželio 20 d. posėdyje pritarė Vyriausybė, tam dar turės pritarti Seimas. Pagal Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) parengtą projektą, tikintiesiems būtų gražinta E. Ožėškienės gatvėje esanti bažnyčia, nacionalizuota sovietmečiu. Tačiau susitarime numatyta sąlyga, kad daugiau kaip 500 kvadratinų metrų patalpų (iš 833 kvadratinų metrų) penkeriems metams bažnyčia perduos valdyti ir naudoti Mykolo Romerio universitetui. Universitetas dabar valstybei priklausančiomis patalpomis naudojami panaudos sutarties pagrindu: čia veikia Viešojo saugumo fakulteto sporto salė ir valgykla. O Kauno reformatų parapija yra įleidžiama pamaldoms sekmadieniais ar ypatingais atvejais pagal atskirą vienkartinį susitarimą su Viešojo saugumo fakulteto vadovybe. Dėl to ne kartą kilo įvairių nepatogumų ar incidentų, kai atvykę parapijiečiai nebuvo budėtojų įleidžiami į patalpas.

Švietimo mokslo ministerija teigia, kad pasibaigus pereinamajam

Kauno evangelikų reformatų barnyčia

penkerių metų laikotarpiui, Mykolo Romerio universiteto Viešojo saugumo fakultetą numatoma perkelti į Vilnių.

Pagal www.lzinios.lt/lzinios/Gimtasis-krastas/kauno-evangelikai-susigrazzino-baznycia/267688

Vilniaus parapija - Mano darbas, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=34184678>

Vilniaus parapijos naujienos

Vilniaus parapijos seniūnų tarybos posėdis

Gegužės 17 dieną įvyko pirmasis naujos sudėties Vilniaus parapijos seniūnų tarybos posėdis. Tarybą dabar sudaro: dvasininkai kun. Raimondas Stankevičius ir gen. superintendentas kun. Tomas Šernas, pirmininkas Giedrius Vaitiekūnas, nariai: Irena Ivaškienė, Aušrinė Čižikienė, Irena Petrylienė, Viktorija Liauškaitė, Austėja Nakienė, Simona Česnakaitė, Rasa Ylaitė. Posėdžiui pirmininkavo pirmininkas Giedrius Vaitiekūnas. Posėdį Dievo Žodžiu ir malda pradėjo Vilniaus parapijos klebonas kun. Raimondas Stankevičius.

Giedrius Vaitiekūnas pakvietė dalyvaujančius posėdyje pasvarstyti,

kaip suprantame parapijos kontekste terminus: *mūsų stiprybė, grėsmės, silpnybės ir galimybės.*

Naujosios sudėties tarybos posėdis vyko sklandžiai ir priimta nemažai sprendimų. Vasaros sezonas įsibėgėja, tad nutarta, kad, kaip ir ankstesniais metais, sezono metu budėti bažnyčioje, kuri yra nepamiršta, gausiai lankoma. Priimtas sprendimas, jog Kapinių šventė Liepynės kapinėse vyks birželio 16 d. (šeštadienis), o Dubingių – rugsėjo 8 d. (šeštadienis). Taip pat bendru sutarimu buvo palankiai sutiktas Metodistų Bažnyčios paklausimas (kol kas žodinis) dėl galimybių jiems pasinaudoti Reformatų baž-

nyčios pastatu Vilniuje pamaldoms sekmadieniais, po pietų. Aptarti ir kiti Vilniaus parapijai svarbūs klausimai. Tiesa, keletas klausimų buvo atidėta kitam posėdžiui, kuris numatytas vasaros pabaigoje: Centro seniūnija vis dar neturi išsirinkusi seniūno, taip pat dar neapsispręsta dėl parapijos tarybos pirmininko pavaduotojo kandidatūros.

Naujoji parapijos taryba kviečia visus aktyviai veiklai ir visada laukia parapijiečių pasiūlymų, paskatinimų ar pastabų.

Posėdis baigtas Dievo Žodžiu ir Malda.

Viktorija Liauškaitė

25-OJI STOVYKLA

Kviečiame registruotis į krikščionišką vaikų vasaros stovyklą
NEMRADAS!

Stovykla šiais metais vyks liepos 14-21 dienomis,
Nemunėlio Radviliškyje.

Kviečiami visi norintys dalyvauti 7-14 metų vaikai.
Dėl dalyvio anketos reikia kreiptis į mus ar stovyklos direktorę
Austėją Verbickaitę.

Su meile, NemRado komanda

Prisiminimai apie STOVYKLĄ

Šių metų reformatų jaunimo
organizuojamos vaikų
vasaros stovyklos
NemRadas direktorės
AUSTĖJOS VERBICKAITĖS
„išpažintis“.

Austėja Verbickaitė

Pirmą kartą į šią stovyklą atvykau, dar būdama visiškas vaikas. Puikiai prisimenu savo jaudulį prieš važiuojant į stovyklą, buvau 11 metų mergaitė, pirmą kartą gyvenime važiuojanti į stovyklą kitame Lietuvos gale nei kad aš gyvenu ir visi mano draugai gyvena. Po pirmos dienos skambinau tėveliams ir pasakiau: *Čia taip smagu, kad noriu ir kitais metais čia atvažiuoti!* Nuo to laiko, kai maža mergaitė pirmą kartą atvyko į Nemunėlio Radviliškį, susirado nuostabių draugų, pažino Dievą ir patyrė begalę nuostabių akimirkų, iki dabar vis dar važiuoja į stovyklas ir sunku savo vasarą įsi-vaizduoti be jos.

Su nekantrumu laikiu, kai vėl galėsiu visus išsvysti ir būti kartu: kartu šypsotis, kartu leistis į nuotykius, žaisti, kartu būti maldomis bei giesmėmis. Mūsų susitikimo diena jau ne už kalnų!

Iki greito, mielieji!
Su meile,

Austėja

I N F O R M A C I J A   I N F O R M A C I J A   I N F O R M A C I J A

Gegužės 25–27 dienomis Kėdainiuose vyko pirmasis tarptautinis kamerinių chorų festivalis *Ave Musica*, kuriame dalyvavo per 200 dalyvių iš įvairių Europos ir Lietuvos miestų – Paryžiaus, Sofijos, Minsko, Kauno, Šakių ir Kėdainių. Gegužės 26 d., šeštadienį, Kėdainių evangelikų reformatų bažnyčioje vyko grandiozinis koncertas *Draugai – draugams*, kurio metu visiems chorams buvo įteiktos Kėdainių rajono savivaldybės mero S. Grinkevičiaus ir Kėdainių kultūros centro atminimo dovanos.

Daiva Palionienė ir Sigitas Krasauskas

Birželio 16 d. vilniečiai reformatai ir svečiai rinkosi į pirmąją reformatų Kapų šventę Liepynės kapinėse, kur 2017 m. palaidotas seniūnės Irenos Ivaškiienės Tėvelis Povilas Valkiūnas.

Birželio 20 d. Kėdainių Daugiakultūriame centre keturios Lietuvos Muzikos ir Teatro akademijos studentės: Eglė Rudokaitė (fortepionas), Emilė Ribokaitė (sopranas), Kamilija Teklė Čižaitė (fleita) ir Skaistė Kašėtaitė (fortepijonas) surengė įsimintiną klasikinės muzikos koncertą, taip prisijungdamos prie akcijos *Kėdainiams reikia vargonų!* Mintis be atlygio koncertuoti ir palaikyti iniciatyvą šovė Lietuvos Muzikos ir Teatro akademijos vargonų specialybės studentei Eglei Rudokai-

tei, kurios mama užaugo Kėdainiuose, o ir pati mergina šiame mieste pas senelius leido vaikystės vasaras, atostogas ir savaitgalius. E. Rudokaitė vargonais groja įvairiose bažnyčiose. Šiuo koncertu merginos nori prisidėti prie galingo instrumento atsiradimo Kėdainiuose.

Birželio 23 d. Biržų pilies rūmuose vyko renginys, skirtas Lietuvos Valstybės atkūrimo šimtmečiui pažymėti, ir koncertas *Giedu Tau, Dieve, ir Lietuvai*. Pranešimą apie Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarą Jokūbą Šerną skaitė Kovo 11-osios akto signatarė Irena Andrukaitienė. Koncertavo krikščioniškos muzikos kūrėjai – atlikėjai iš N. Akmenės: Daiva Palionienė ir Sigitas Krasauskas.

Habl. dr. kun. Kęstutis Daugirdas

Birželio 23-24 d. Biržuose vyko eilinis Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios Sinodas, į kurį sinodalai – parapijose rinkti delegatai, kuratoriai, dvasininkai – sprendžia svarbiausius visos Lietuvos evangelikų reformatų Bažnyčios klausimus. Į Sinodą atvyko ir dalyvius sveikino Seimo esantys ir buvę nariai, Biržų rajono savivaldybės tarybos nariai, draugiškų protestantų Bažnyčių atstovai. Sinodo atidarymo pamaldas kartu su reformatų dvasininkais laikė ir Biržų liuteronų bažnyčios kunigas Juozas Mišeikis, perdavęs LELB sveikinimus. Visus nudžiugino į Sinodą atvykęs habl. dr. kun. Kęstutis Daugirdas, kuris nuo praeito rudens yra Vokietijos Emdeno Jono Laskio bibliotekos, kaupiančios viso pasaulio reformatų paveldą, vadovas.

Liepynės kapinėse

Sveikiname

*laimingus Tėvelius
ASTĄ ir TOMĄ SASNAUSKUS,
birželio 19 d.
sulaukus dukrelės AUSTĖJOS!*

Vilniaus ev. reformatų parapija

Spalio 31-oji – Reformacijos diena – Atmintinų dienų sąrašė

Atmintinų dienų sąrašė – Reformacijos diena, kuri bus minima spalio 31 d. Tokį sprendimą birželio 30 d., šeštadienį – paskutinę pavasario sesijos dieną, priėmė Lietuvos Seimas.

Už tokį Atmintinų dienų įstatymo papildymą vienbalsiai balsavo 92 Seimo nariai.

1517 metų spalio 31 dieną Martinus Liuteris paskelbė 95 tezes, kurios davė pradžių ilgai trukusiam įvairialypiam religiniam, kultūriniam, socialiniam ir politiniam sąjūdžiui. 2017 metais daugelis pasaulio valstybių minėjo Reformacijos 500 metų sukaktį, Seimas juos buvo paskelbęs Reformacijos metais, – sako Seimo Valstybės istorinės atminties komisijos pirmininkas, pataisos autorius Arūnas Gumuliaus-

kas. Jis siekia, kad ši diena paskatintų atkreipti visuomenės dėmesį į Reformaciją ir jos įtaką Lietuvos kultūros, švietimo ir mokslo raidai.

Pataisos aiškinamajame rašte pažymima, kad Lietuvoje Reformacija skatino gimtosios kalbos vartojimą, raštijos lietuvių kalba kūrimą ir leidybą, švietimo sistemos plėtojimą, tautos savimonės formavimąsi.

Tarp garsiausių lietuviškųjų protestantų – pirmosios lietuviškos knygos Katekizmo... autorius kun. Martynas Mažvydas, lietuvių grožinės literatūros pradininkas kun. Kristijonas Donelaitis, švietėjas, vienas lietuvių raštijos pradininkų Abraomas Kulvietis.

„V.r.ž.“ inf.

KVIEČIAME

**į vasaros kapinių švenčių
pamaldas**

Vilniuje liepos 20 d. 17 val., penktadienį,
Antavilių kapinės,

Rugsėjo 8 d. 11 val., šeštadienį,
Dubingiuose.

Vilniaus ev. reformatų parapijos taryba

Leidinio spaudos rėmėjas

Birbinių g. 4a, LT-02121, Vilnius
tel.: +370 5 2627585
mob.tel.: +370 655 24403
Linksmoji g.5, LT-02041, Vilnius
tel.: +370 5 2639004
mob.tel.: +370 652 11944

www.klion.lt

Laiškus redakcijai galite rašyti:

Pylimo 20-13, Vilnius,
Vilniaus ev. reformatų parapijos raštinė,
el.p. dalija.gudliauskienė@gmail.com

Parengė Dalija Gudliauskienė,
tel. 8 685 74 951

Redagavo, spausdino
Genovaitė Mikalajūnienė,
Damian Finer

Leidėjas:
Vilniaus ev. reformatų parapija
Tiražas 100 egz.

Leidėjai straipsnius taisto ir trumpina
savo nuožiūra

Laikraštis platinamas už auką.
Leidžiamas tik iš surinktų aukų.